

politikazko arrazoiengatik herri bat lur-karta edo mapatik garbitzea ez da genozidio. Amerikarrek Vietnam-en katu bat bizirik uzten ez badute ere, Amerika indartsu dala adierazten du horrek, ez Amerika genozida danik.

Indonesia-n, esaterako, komunistak zanpatu ta massacre amorratu izugarrian akabatzea ez da genozidioa. Politikagatik omen baitzan. Baina Indonesia-n txinarrak erreka gorritzerainoko hilketan zuku-tu ta akabatu zituzte-nean... ez dakigu genozidio ote zan! Izan ere, txinarrak bide batez komunista baziran, orduan Nazio Batuetan hitzaldi eder asko entzuten dira. Hitz asko bezain arrazoi gutxi-rekin...

Azkenean, alemaniar juristek ere ez dakite zer pentsatu: zer demontre genozidio da poloniarrek edo judeguak gas-ganbaretan likidatzea, poloniar edo judegu **arrazarik** ez badago, ameslari ta zoro batzuen irudimenean ezpada behintzat? Biologiako burutapena, edo zer, da arraza? Hala Goebbels-en teoria zentzugabeek, haletzek kondentzen diran une berean, konzeptu bezala onesmen aurkitzen dute hemen?

Beste korapillo bat oraindik: oso koitadua izan behar da, definizioan aipatzen diran arrazoiak kimiko garbi bereizi nahi izateko. Nigeria-n, esatebaterako, ez da zailla somatzea arraza-problema baino zerbait gehiago ba dabil-lela tartean. Eta horra mundua, Biafra-ren aurka genozidiorik, juridikoki, ko-

metatu ote dan erabaki ezinda! Biafratarrek ere ez daudela errurik gabe probatzen saiatzen zaizkigu betiko errealista zorione-koak. Hogeigarren mende-an ba da jakiteko ordua, erruak alde bietatik banatzen dirala. Bai, baina alde batetik genozidioa, Munduak (eta munduak egiten du hori, ez Nigeria-k bakarrik) herri bat deuseztatzea, herri hori errugabe ez danean ere, genozidiorik aski ez balitz bezala... Politikazko fariseismoak, juridismo ta errealismo soineko ederrenekin, ez du oraindik Nazaret-eko Jesusik aurkitu. Iritzi errespeta-garriko errealista guz-tien onesmen borobilleni-k ere ez zaio falta, gainera, ta Estatu soberanoek izen-peturik, legezkoturik eta konsagratu-rik jarraitzen du.

Holaxe gaude, ta ez dakigu herri bat kulturalki zanpatzea ta deus-etzatzea genozidio ote danik. Eta Martin Luther King, beltzen genozidioa genozidio zala argitu ezinda hil zan.

Ameslari bat bezala, ezen-eta fariseismo estabilizatua onartzen ez dutenak ameslariak dira. Hugonoteak, albigenseak, Alpujarra-koak eta Lituania-koak Jainkoaren izenean beste mundura bialtzea genozidio ote danik ez dakigu. Vietnam-go-a zer ote dan ere ez. Indioen kul-tura indartu ordez, haiek zentralisten asmo ta kul-turan integratzea, edo-ta haiek, beste gizatalde "zibilizatu-ekin" nahastuz, herri bezala deuseztatzea, hori ez omen da genozidio, zibilizazio baizik. Eta abar, eta abar. Urruti ta gertu.

Horregatik gerta diteke gaur, lege idatziarekin, epaikariekin eta tribunalekin, alegia, justizia-itxura guz-tiekin (edo ahal dan itxura guztiarekin) benetako genozidioak egitea. Orduan lasai dago erre-alisten konzientzia. Eta moralistek ere berehalaxe lasaituko dute berea: jazartuak eta zanpatuak ere, ots, genozidioa sofritzen dutenak ere, ez dira zearo ta erabat errugabe!

arantzazu

J. Azurmendi, o.f.m.

Emen ariman gelditu aiz
pake lur ori.
Emen basoetako itzalak.
Errekastoa zoro zebilek oraindik
saltoka, arimako arri artean,
nire itzetan entzuten duk.

Artzanburu noble, Aloña sendo,
Gazteluaitz arro...
Eta retabloa gora igotzen den
argia zeruraño.
Nire arantzartean
gelditu aiz, emen, Arantzazu.

Ik erakutsi didak
gurutze onen bi besoek,
ego bihurturik,
beste mundu batera jasoko nautela.